התכלת פרק רביעי מנחות

דלמא דאיקטר. כלומר ממאי דצריך להקשר בכל חוליא דלמא הא דאמרי דבי[ה] רבי חייא ה"ק אם קשר על כל חוליא וחוליא הוי גרדומין כשרין אבל ברוב ציציות לא קא מכשרי גרדומין דרוב ציציות אין נקשרים על כל חוליא וחוליא: **קשר עליון.** היינו נמי ההוא קשר [ג] למטה[ה] יהלכה למשה מסיני כלומר קשר אחד בציצית מיהא דאורייתא. ולהכי נקט עליון משום ד] דאי לא עביד אלא חד קשר בסופו עביד ליה שמקיים את הגדול כולו: **דאורייתא.** ואפי' יכול לכרוך יפה ולהתקיים בלא קשר יום או יומים פסולה: **דאי מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית.** דכתיב לא תלבש שעטנז וסמיך ליה גדילים תעשה לך (דברים כב) פשיטא דמותר: ה] **הסוכך בציפה.** תופר תחיכה אחת אינו מיכור בטוש ההיא תחיכה שתוחב המוטין בטלית אינו מיכור ו]: **מעיקרו.** היינו לאם המחובר לטלית: **כמה דברים אמורים.** דבעינן שיעור לציצית דלמרינן לקמן (דף מח:) כמה תהא משולבלבת[ז] כו': **כשחלבו.** כשעת עשייה אבל בסופו כגון אם נפסק לאחר זמן: **מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו.** קלת מחוטיו ונשאר קלת[ח] גרדומין: **דאיגרדם איגרדומי.** ולגמרי נפסק ז] לד העיקר וקשיא למאן דאמר נפסק החוט מעיקרו פסולה: **שירי גרדומין.** דנשאר קלת ונפסק קלת: **הא קמשמע לן.** מדתני שיריים בגרדומין משמע דלהוי בגרדומים שיוכל קלת ח] שיהיו נקרא שיריים כדי לעונבן כדפריש"ת לעיל[ט] והאי כל שהוא דקתני כדי עניבה: **חוט של כרך.** לאותו שכורך סביב ועושה ממנו הגדול עולה ממנין שמונה חוטין דשמונה חוטין בעינן כדמפרש לקמן (מב.): **פלגא.** זהו שם כל הציצית: **שכרך רובה.** שעשה שני שלישי גדיל ושלש ענף כשרה ואע"ג דמצותה שלש גדיל ושני שלישי ענף כדאמרינן לקמן: **אלא חוליא אחת.** הקפה ג' פעמים: **ונוי פלגא.** עיקר מצות ציצית שלש גדיל ושני שלישי ענף: **לא יפחות משבע.** חוליות: **שבה חוריים.** שבין שבעה רקיעים. ועל שם שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע כדלקמן (דף מג:) מדמי מילוה לפירוד הרקיעים כדי ט] לזכרנו לטובה (י) אלף לבעה יא] כמו כן נזקק לציצית: **כשהוא מתחיל.** לכרוך מתחיל בלבן שמנית שני חוטין לרוכין לעשות מהן הגדיל ומתחיל לכרוך בלבן ובאמצע כורך של תכלת ומחזר ומסיים בלבן: **מין כנף.** תחילה ואח"כ פתיל תכלת. והאידנא דעבדינן חמשה קשרים היינו דלמרינן (שם) שקולה מצות ציצית ככל התורה כולה יב] הלכך (יג) עבדינן שני קשרים מלמעלה ושלשה מלמטה משום מעלין בקדש ואין מורידין. וכיון דאקדמה קרא למין כנף שמע מינה חשוב הוא הלכך אי מסיים בתכלת הוה ליה מוריד סוף הציצית מתחילתה: **דכוליה פלגא.** כל הטלית: **ורמי ליה פלגא.** ציצית: וגדילא

צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו אחת של לבן ואחת של תכלת שהן שתים והשתא כשאין פוחת משבע עושה ה' קשרים שמוך לטלית קשר אחד ואחר כך שתי חוליות אחת של תכלת ואחת של לבן יג) קשר אחד עד שמסיים שם חוליות הרי ארבעה קשרים ואחר כך עושה חוליא שביעית של לבן כדי שיהא מסיים בלבן ואחר כך קושר אחד הרי ה' קשרים ויש מפרשים לא יפחות משבע כריכות בין כל קשר וקשר: מו

דלמא דאיקטר ואמר [ו]רבה [ז] שמע מינה [א]קשר עליון דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מאי איצטריך למישרי סדין בציצית פשיטא [ב]התוכף [ג]תכיפה אחת אינו חיבור אלא שמע מינה דאורייתא אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב אם נפסק החוט מעיקרו פסולה יתיב רב נחמן וקא אמר להא שמעתא איתיביה רבא לרב נחמן [ד]במה דברים אמורים בתחילתו אבל [ה] סופו שיריו וגרדומיו כל שהוא מאי שיריו ומאי גרדומיו מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו ואישתייר מינייהו גרדומיו דאיגרדום איגרדומי לא חדא קתני שיורי גרדומיו כל שהוא ולימא גרדומיו שיריו למה לי הא קמ"ל דבעינן שיורא לגרדומיו כדי לענבן יתיב רבה וקאמר משמיה דרב [ו]חוט של כרך עולה מן המנין אמר ליה רב יוסף שמואל אמרה ולא רב איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה סח לי רבי יאשיה דמן אושא [ז]חוט של כרך עולה לה מן המנין יתיב [ח]רבא וקא אמר משמיה דשמואל תכלת שכרך רובה כשרה אמר ליה רב יוסף רב אמרה ולא שמואל איתמר נמי אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה רב חייא בריה דרב נתן מתני הכי אמר רב הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב [ט]תכלת שכרך רובה כשרה [י]ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת כשרה [יא]ונויי תכלת שליש גדיל ושני שלישי ענף וכמה שיעור חוליא תניא רבי אומר כדי [יב]שיכרוך וישנה וישלש תאנא [יג]הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה הפוחת לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה כנגד שבעה רקיעין וששה אוירין שביניהם תנא [יד]כשהוא מתחיל מתחיל בלבן [טו]הכנף מין כנף וכשהוא מסיים מסיים בלבן (טז) [יז]מעלין בקודש ולא מורידין רב ורבה בר בר חנה הוו יתבי הוה קא חליף ואזיל ההוא גברא דמיכסי גלימא דכולה תכלתא ורמי ליה תכלתא וגדילא

לפי שציצית עולה ת"ל וח' חוטין וחמשה קשרים עולה יב] תרי"ג ומיהו כל ציצית האמורים בפרשה חסירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לכם לציצית וג' ציצית כתובים בפרשה ולמ"ד זו משלימתן וכן נוהג רבינו תם לעשות אותן ה' קשרים כ' נמצאו לטלית וג' מורידין כדאמרינן שמסיים בלבן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מצינו שום סמך בהש"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דאמרינן לפי שציצית עולה ת"ל וח' חוטין וחמשה קשרים עולה יב] תרי"ג ומיהו כל ציצית האמורים בפרשה חסירים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לכם לציצית וג' ציצית כתובים בפרשה ולמ"ד זו משלימתן וכן נוהג רבינו תם לעשות אותן ה' קשרים כ' נמצאו לטלית וג' מורידין כדאמרינן שמסיים בלבן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מצינו שום סמך בהש"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דאמרינן

קשר העליון. בקונטרס פירש שני פירושים אחד אחר הגדיל ונקרא עליון כמו (נדה דף יג.) למעלה מן העטרה וזה אינו מוכח אלא דמיהא בעינן קשר [ב] ול"א פירש סמוך לכנף אבל קשר שאחר הגדיל כיון שרחוק מן הטלית משום ההוא לא הוי כלאים ותימה להאי דמוכח היכי משיך ביבמות (דף ד:) למאן דלא דרש סמוכים אלא היכא [ג] דמוכח דלמר ופשטים למה לי דכלאים [ד] מתנא דבי רבי ישמעאל שמעינן דבגדיהם למר ופשטים וכו' והשתא קשר העליון לא שמעינן [ה] וא"כ לא הוי כלאים ואיצטריך שפיר לאיתויי למר ופשטים לומר שיהא צריך לעשותם בעינן שיהא בהם כלאים וי"ל דהכא לא משיך מקרא דלמר ופשטים אלא מגדיל ומוכח [ו] דכלאים דדרשה דגדיל דרשה נכוחה היא דבעינן גדיל טוב אי נמי קוגיא דהתם אתיא כמאן דלמר גדיל דווקא ושמא דהתם אתיא כמאן דאמר אי גדיל אי פתיל ופלוגתא דאמוראי הוא בסמוך והכי נמי תימה דבפרק המוצא תפילין (עירובין לו:) משמע דבעינן שזרים ור"ת נמי פירש דאינו מייב על כלאים עד שיהא משזר ואם כן איצטריך טובא קרא דכלאים בציצית ויש לומר דבעלמא יליף ליה [ז] מתכלת דבגדי כהונה וכיון דתכלת שזור הוא הדין לבן:

דאיגרדום איגרדומי. פירש בקונטרס שנפסקו לגמרי וקשה דהא כל שהוא קתני וצריך לומר דלגדדין קתני ולא קאי אלא אשיריו וגרלה לפרש מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו כלומר שיש מן החוטים שנפסקו מעיקרם ואישתייר מן השלימין נמי וגרדומיו דאיגרדמו כולם והשתא לא קאי כל שהוא אלא אגרדומיו והא דאיפסיק מינייהו הוי השתא כמו נפסק החוט מעיקרו דלעיל וכי האי גוונא קרי שיריו פרק קמא דסוכה (דף יג.) גבי אחוז מחילתו שלשה וסופו שנים ולי"ע:

שירי גרדומיו כל שהוא. פרק מי שמת (נ"ב דף קנ.) הוה מצי לאיתויי הך גבי הך דפריך וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא: **לא יפחות משבע בנגד שבעה רקיעים.** לפי [ב] שתכלת דומה ליה דומה לרקיע ואמן דלית לן תכלת לא קפדינן בהא והא נמי דלמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו כדי שיהא ניכר התכלת ומה שאנו נוהגים ממשה קשרים פירש בקונטרס יא] [ג] גבי [ד] ציצית שקולה כנגד כל המצות

כל המצות: יא] בקונטרס הא ציצית שקולה: יב] תרי"ג מכאן סמך לפי' הקונטרס במתני' דאין למעט מגין החוטין אם אין תכלת וצריך לעולם ח' חוטין חוס' אחרות: יג) מורידין ואמר ריב"א שראה ציצית של ר"ת עשוי כך ורוב העולם נהגו לעשות הקשרים בין החוליות וראיה מהא דאמרינן לעיל צריך לקשור על כל חוליא וחוליא ומסתמא היינו אחר כריכות של לבן וכן של תכלת וקאמר הפוחת לא יפחות מג' היינו ג' חוליות של לבן וג' של תכלת ואחת שמסיים בלבן נמצא קשר סמוך לכנף ואח"כ כורך ג' של לבן וג' של תכלת ואח"כ קושר הרי שני קשרים וחוזר וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ג' וחוזר וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ד' ופסיים בלבן ג' כריכות של לבן בלא תכלת וקושר הרי ה' קשרים ואורך הציצית פפורש לקמן ולדידן שאין לנו תכלת אין להקפיד לעשות חוליות אלא לכורך סביב בלא חוליא ומנהג ר"ת שהיה קושר חוט שכורך בו כנגד ד' חוטין ואין מנהג העולם כן ג) אלא חולקין החוטין ד' מכאן וד' מכאן חוס' אחרות:

מסורת הש"ס

א) נ"מ רנת, ג) כלאים פ"ט מ"י [שבת נד. יבמות ה:], ג) ר"מ משמיה דשמואל, ד) נ"ל רבה, ה) [נד' תוס' לקמן נ. ד"ה דיקא נמי], ו) [נ"ל נח.], ז) [לקמן נט. ושיינו], ח) נ"ל בנו, ט) שבועה. נ"מ, י) נ"ל דאוריית' כלומר, כ) [שם אימת משולבלבת], ל) קנת הפ"ד אח"כ ד"ה בגדומיו דאיגרדם כו' נפסק מעיקרו וקשיא, מ) [דף לח:], נ) מוסר להקב"ה שלף כו'. נ"מ, ס) לא נמצא בפ"ה שלפנינו ועיין כש"ק, ע) דמוקמה לגמר. נ"מ, פ) ציצית מתנא. נ"מ, צ) אלא משום דא"כ. נ"מ, ק) מכלאים. נ"מ, ר) תכלת בציצית מתכלת דבגדי כהונה דכתיב שזורים וכיון. נ"מ, ש) [לקמן מנ:], ת) [לקמן מנ: ד"ה שקולה], א) הא דאמרינן לציצית שקולה כו'. נ"מ, ב) ובקר. נ"מ.

הגהות הב"ח

(א) גב' מפיס כלגן משום מעלין: (ב) רש"י ד"ה שם מרים וכו' לעוכה וזה בומנם שלף צבע תכלת מקק לציצית: (ג) ד"ה מין כנף וכו' הלכך ציצית עולה ת"ר וח' חוטין וה' קשרין הרי הרי"ג ועבדינן שני קשרים:

מוסף רש"י

התוכף. כגון לגמר ופשטים תכיפה אחת. כגון ע"י מחט פעם אחת לא שקשר קשר אחד אינו חיבור. דכתיב (דברים כב) לגמר ופשטים יחדו לא אמרה תורה אלא תכור יפה המתקיים (שבת נו:). תכיפה. פרש"י שתוחב תחיבה אחת בחחט ותיכר כלאים כגון לגמר ונכנ ופשטים יחד אינו חיבור בפתאת משתי מרפיות לסי כתיב יחדיו עד שיתבנם יחד יפה (נבחות הכ).

עין משפט
נר מצוה

א ומיי' פ"י מהל' כלאים הלכה ד):
ז ב מיי' שם הלכה כד טוש"ע יו"ד סי' ש סעיף כ:
ח ג מיי' פ"ח מהלכות ציצית הלכה יח עמג עטין כו טוש"ע שם ח"מ סי' יג סעיף ג:
ט ם ד ה ו מיי' שם הלכה ז ועיין בהגהות וכ"מ טוש"ע שם סי' יח סעיף יד:
י ז מיי' שם הלכה ח [ט] טוש"ע שם בהגיה:
יא ח מיי' שם טוש"ע שם:
יב ט מיי' שם הלכה ז:

שיטה מקובצת

ג) ש"מ קשר עליון דאורייתא לפום דהיטא משמע מדאצטריך סמוכין למשרי סדין בציצית וקשה סס"ק מרבנן דאמר תלמודא הא לכה לי סמוכין מתנא דבי ר' ישמעאל נפקא דאמר ר' ישמעאל כל מקום שנאמר בגדים כו' ואמר רחמנא עביר הכלת והכלת עפרא הוא ומאי קאמר לעולם אימא לך דאי לאו סמוכים הוי אמינא אין ציצית דוחה כלאים והא דאמר רחמנא עביר הכלת הייני בלא (דמיה) [קשיה] ע"י תכיפה אחת דאינו חיבור להכי איצטריך סמוכין למימר דבעינן קשר דאעפ"כ שריא רחמנא ותירץ הר"ר יוסף קלגון איש ירושלים דהכי פריך התם לתנא דבי רבי ישמעאל כדפי' שם בתוס' מידנו קשה למורי הר"י שי' מאי פריך הכא למאי איצטריך סמוכין הא רבא עצמו אמר לקמן דאתא למימר עמר ופשתים פוטרים בין במקום בין שלא במקום וחזרנ הרים המדקדק בפי' הקושיא ימצא הכל ב) מכוון דה"ק ש"מ קשר העליון הלכה למשה מסיני מדאצטריך למשרי סדין בציצית אינו ר"ל מדאיצטריך סמוכין אלא מדאיצטריך בכמה מקומות בריבויות לומר דציצית דוחה כלאים כההיא סדין בציצית ב"ה מחייבין דאי קשר העליון לאו דאורייתא פשיטא דסדין חייב דתכיפה אחת אינו חיבור וכשיטה זו אשכחנא ריש בבא מצ"עא ש"מ הילך חייב דאי ס"ד הילך פטור למה אצטריך למפטר קרקעות משבועה כל קרקעות הילך הוא ואין רוצה לומר למה לי קרא דהא ליכא קרא למפטר קרקעות משבועה אלא ר"ל למה לי מתני' דאמר אין נשבעין על הקרקעות ופטור דשבועות קרקעות גמרינן מכפל אבל בקרקעות נופיה ליכא קרא למטר. תו"ת: כ) אבל בסופו: ד) דלמטה דאורייתא הלכה: ד) משום דמאן דלא עביר: ה) [מה"ד דהא) התוכף תכיפה אחת תופר: ו) חיבור ל"א דאי קשר עליון היינו דף דסמיכי לטלית מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית דאי משום דהוא תחיבה דחחב חוטין בסדין לאו תכיפה היא דתוכף תכיפה אחת אינה חיבור ואי משום קשר התחתון לאו תכיפה היא דמרוחק מן השליה: ז) נפסק עד העיקר: ח) קצת שיהיה: ט) צבעה כך לכך נזקק: י) כולה דמגין ציצית כגימטריא ת"ר ושמונה חוטין וחמשה קשרים הרי"ג כנגד

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com